

Prof. dr Wiktor Jewgrafowicz Wichrow

Проф. докт. Виктор Евграфович Вихров

Prof. Dr Viktor Evgraphović Vichrov

W dniu 13 lipca 1972 r. zmarł w 61 roku życia zasłużony pracownik nauki BSRR prof. dr Wiktor Jewgrafowicz Wichrow, Rektor Białoruskiego Instytutu Technologicznego im. S. M. Kirowa w Mińsku oraz wybitny uczony w dziedzinie anatomii roślin, nauki o drewnie i fizyko-chemicznej obróbki drewna.

Wiktor Jewgrafowicz Wichrow urodził się 23 marca 1912 r., jako syn lekarza w miejscowości Sierdobsk, w guberni penzeńskiej. Studia akademickie z zakresu leśnictwa odbył w Instytucie Techniczno-Leśnym w Archangielsku, gdzie w 1933 r. uzyskał stopień inżyniera w zakresie użytkowania lasu. Po ukończeniu studiów został zatrudniony w Instytucie w Archangielsku jako asystent, a później docent w Katedrze Nauki o Drewnie i Fitopatologii.

W czasie II Wojny Światowej był naczelnikiem oddziału produkcji specjalnych sortymentów drzewnych. W 1943 roku w chwili powołania do życia uczelni techniczno-leśnej w Moskwie, powierzono mu zadanie organizatora i dziekana Wydziału Leśnego. W trudnych latach wojennych, mimo dużego obciążenia działalnością organizacyjną i zadaniami dydaktyki nie zaniedbywał pracy naukowej. W 1944 r. przedłożył rozprawę i po jej obronie uzyskał stopień kandydata nauk rolniczych.

W 1945 r. W. J. Wichrow został powołany na stanowisko starszego pracownika naukowego w Instytucie Leśnym Wszechzwiązkowej Akademii Nauk. W Instytucie Leśnym kierowanym przez prof. Sukaczowa pracował do 1959 r. publikując cykl oryginalnych prac na temat procesów przyrostu i kształtowania się drewna poszczególnych gatunków drzew pod wpływem zróżnicowanych warunków siedliska i wzrostu. Stwierdzone w toku badań prawidłowości pozwoliły sformułować wskazania umożliwiające wykorzystanie czynników zewnętrznych do produkcji drewna o wysokiej jakości. Równocześnie stworzono kryteria racjonalnego doboru drzew do produkcji sortymentów o określonym przeznaczeniu. W. J. Wichrow jako jeden z pierwszych prowadził porównawcze badania anatomiczne dotyczące wpływu czynników środowiska na budowę drewna i jego właściwości, przyczyniając się do stworzenia nowego kierunku dociekań naukowych określanego mianem technicznej anatomii drewna. W oparciu o wyniki prowadzonych badań przedstawił i obronił dysertację doktorską, opublikowaną w 1954 r. pod tytułem „Budowa i fizyko-mechaniczne właściwości drewna dębu”. Monografia ta została wyróżniona nagrodą Prezydium Wszechzwiązkowej Akademii Nauk. Dalsze osiągnięcie oparte na systematycznie prowadzonych badaniach z zakresu anatomii drewna stanowi opublikowany w 1959 r. podręcznik akademicki „Diagnostyczne cechy drewna ważniejszych gatunków drzew ZSRR”. Podręcznik ten jest w Polsce dobrze znany i wysoko ceniony. Późniejsze ogniwo prowadzonych w tej dziedzinie dociekań stanowi publikacja ((Wichrow W. J. i Łobasenko K. A.) pod tytułem „Techniczne właściwości drewna w zależności od typów lasu” wydana w Mińsku w 1963 r.

W 1955 r. prof. Wichrow został powołany na kierownika Katedry Nauki o Drewnie i Ochrony Lasu w Białoruskim Instytucie Technologicznym im. S. M. Kirowa w Mińsku; w 1960 r. został mianowany Rektorem tej uczelni.

W latach 1956—1972 prof. Wichrow współdziałał intensywnie z pracownią Dendrochronologii Instytutu Archeologicznego Akademii Nauk ZSRR oraz z przedstawicielami archeologii w Białoruskiej Akademii Nauk. Przedmiot badania stanowiło drewno wykopaliskowe z epoki neolitu (wykopaliska z Średniego Zauralu, Łotwy, z północnych terenów Europy i z torfowisk na innych terenach ZSRR) oraz z okresu średniowiecza (Nowogród, Moskwa, Mińsk, Połock i Brześć). W wyniku wieloletnich badań określono gatunki drewna reprezentowane w zabytkach archeologicznych i odtworzono stosowane w zamierzonych czasach sposoby obróbki i kierunki użytkowania drewna. Główne osiągnięcie stanowi opracowana w latach 1959—1963 przez prof. Wichrowa i współpracowników metoda badań dendrologicznych, oparta na analizie 4000 próbek wykopaliskowego drewna sosny i świerka, reprezentujących czas od XX do IX wieku. Stworzony w toku badań ciągły zestaw wzorców drewna stanowi punkt wyjścio-

wy do badań porównawczych i stosunkowo łatwego datowania wykopalisk w oparciu o ustalone prawidłowości. Opracowana przez prof. Wichrowa metoda dendrochronologiczna znalazła szerokie zastosowanie w badaniach archeologicznych.

W 1967 r. w Katedrze Nauki o Drewnie Białoruskiego Instytutu Technologicznego uruchomiono pracownię modyfikacji drewna. Inicjatorem i promotorem tego kierunku badań w Instytucie był prof. Wichrow. Współdziałając z innymi katedrami opracowano w skali laboratoryjnej i półtechnicznej metody ulepszania drewna przez nasycanie odpowiednio dobranymi monomerami i ich późniejszą polimeryzację lub polikondensację przy zastosowaniu bodźców chemicznych, termochemicznych lub radiacyjnochemicznych. Stosując kolejno nasycanie monomerami oraz obróbkę termiczną i prasowanie nasyconego materiału pod odpowiednio dobranym ciśnieniem opracowano technologie kompleksowe, które wdraża się stopniowo w przemyśle, otrzymując materiały o wyższych cechach technicznych niż drewno w naturalnej postaci. Zainicjowany przez prof. Wichrowa kierunek badań dał konkretne efekty gospodarcze, torując — w ujęciu perspektywicznym — nowe drogi uszlachetniania i stosowania drewna. Prowadzone w tym kierunku prace znalazły wyraz w polskiej literaturze fachowej w postaci artykułu prof. Wichrowa pod tytułem „Podstawy modyfikowania drewna za pomocą żywic sztucznych”, opublikowanego w *Sylwanie*, 1968, nr 12.

Kontakty Polskiego Towarzystwa Leśnego i naukowców polskich, utrzymywane w drodze korespondencji i doraźnych spotkań na imprezach naukowych, sięgają czasów, gdy prof. Wichrow pracował jeszcze w Instytucie Leśnym Akademii Nauk ZSRR. Luźna początkowo wymiana publikacji, doświadczeń i poglądów narastała z biegiem czasu, przybierając stopniowo na znaczeniu. W 1966 r. prof. Wichrow uczestniczył w sesji naukowej zorganizowanej przez Polskie Towarzystwo Leśne w Poznaniu dla uczczenia 1000-lecia Państwa Polskiego. W ramach tej sesji prof. Wichrow wygłosił referat (W. J. Wichrow, B. A. Kołczin) pod tytułem „Niektóre zasady dendroklimatologii”, w którym autorzy omawiają zające się zagadnienia dendroklimatologii oraz dendrochronologii stosowanej w dociekaniach archeologicznych. Referat został opublikowany w *Sylwanie*, 1967, nr 6—7. W uznaniu zasług na polu nauki oraz współpracy z polskimi ośrodkami naukowymi Zjazd Delegatów Towarzystwa obradujący w Poznaniu w dniu 24 września 1966 r. wyróżnił prof. Wichrowa przyznając Mu jednomyślną uchwałą Złotą Odznakę Honorową Polskiego Towarzystwa Leśnego. Uroczystość wręczenia Odznaki odbyła się w czasie obrad sesji naukowej.

Jako gość Polskiego Towarzystwa Leśnego Rektor Wichrow zwiedził ważniejsze ośrodki naukowo-badawcze z zakresu drzewnictwa, wziął udział w inauguracji roku akademickiego w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie i zapoznał się z nurtem prowadzonych w tej Uczelni prac z zakresu drzewnictwa. W 1967 r. Rektor Wichrow zapoczątkował starania o nawiązanie współpracy naukowej i dydaktyczno-wychowawczej między Białoruskim Instytutem Technologicznym w Mińsku a SGGW w Warszawie. W wyniku tej inicjatywy realizowano stopniowo wstępne ogniwa bezpośredniej współpracy naukowej. W latach 1967—1972 kilkunastu zaawansowanych pracowników naukowych z SGGW odwiedziło

Mińsk, nawiązując bezpośrednie kontakty z odpowiednimi partnerami w Białoruskim Instytucie Technologicznym, wymieniając doświadczenia oraz konsultując i omawiając aktualne dla nich problemy naukowe. Analogicznie szereg pracowników naukowych z Instytutu Technologicznego odwiedziło Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego zapoznając się z treścią i metodami prowadzonych u nas prac badawczych.

Końcowym efektem coraz żywszych kontaktów była oficjalna umowa o bezpośredniej współpracy w rozwiązywaniu problemów naukowych i doskonaleniu procesów dydaktyczno-wychowawczych, zawarta między Białoruskim Instytutem Technologicznym im. S. M. Kirowa w Mińsku a Akademią Rolniczą w Warszawie. Umowa przewiduje stałą wymianę pracowników naukowych, wzajemne zapraszanie na konferencje naukowe oraz stałą wymianę studenckich praktyk produkcyjnych.

Umowa została podpisana w dniu 21 grudnia 1972 r. w Warszawie — niestety już po śmierci Rektora W. J. Wichrowa.

Człowiek odszedł — zostało Jego dzieło, jako wspomnienie o wybitnym uczonym, który wniósł do nauki drzewnictwa niecodzienne wartości twórcze, który rozumiał nurt pracy naukowej i umiał torować drogi pozytywnej współpracy sięgającej poza granice zaprzyjaźnionych krajów.

W nauce drzewnictwa prof. W. J. Wichrow stworzył trwałe wspomnienie o Sobie.

F. Krzysik